

Ekobrottsspecialisering för domare i södra och västra Sverige

---

Slutrapport

Lotta Thörn
Malmö tingsrätt

Innehåll

1. SAMMANFATTNING AV PROJEKTET	3
2. SYFTE OCH MÅL MED PROJEKTET	4
3. ARBETET MED PROJEKTET	5
4. UTBILDNINGARNA	6
4.1. Delkurs I	6
4.2. Delkurs II	6
4.3. Delkurs III	7
4.4. Delkurs IV	8
4.5. Delkurs V	8
5. UTVÄRDERING KURSERNA	9
5.1. Delkurs I	9
5.2. Delkurs II – processen i stora ekomål	9
5.3. Delkurs III - mervärdesskatt	9
5.4. Delkurs IV – arbetsgivaravgifter, punktskatter mm	10
5.5. Delkurs V – Internationella aspekter och straffmätning	10
6. PROJEKTGRUPPENS SLUTSATSER	12
6.1 Utbildningen i förhållande till uppsatta mål	12
6.2 Framtida behov	12
BILAGA 1	14
BILAGA 2	16
BILAGA 3	17
BILAGA 4	18
BILAGA 5	19
BILAGA 6	20

1. Sammanfattning av projektet

Den senaste tiden har statsmakten satsat på att bekämpa ekonomisk brottslighet. Med en egen myndighet, Ekobrottsmyndigheten, finns specialister att tillgå i detta arbete. En del av detta hamnar hos domstolarna i vad som fortsättningsvis benämner som ekomål. Den ekonomiska brottsligheten utvecklas snabbt och domstolen påverkas i hög grad av vilka satsningar Ekobrottsmyndigheten gör. Mötet med denna typ av snabbt utvecklande och ofta komplicerade brottslighet ställer särskilda krav på domstolarna. Likaså ställs höga krav på den enskilda domaren vid mötet i rättsalen med åklagare och försvarare som är specialiserade på ekobrott.

Mot denna bakgrund tog lagmannen Barbro Thorblad under våren 2006 initiativ till ett projekt som skulle ta fram en utbildningsserie för specialisering av domare i ekobrott. Under ledning av en projektgrupp har utbildning i fem delkurser genomförts under hösten 2006 till våren 2008.

Utbildningarna har gett ett synnerligen gott utfall hos deltagarna. Deltagarna upplever att delkurserna har hållit hög nivå när det gäller ämnesområden och föreläsare. Kurserna har också bidragit till ökad effektivitet i form av stärkt säkerhet hos domarna och ökad kunskap om bakomliggande strukturer.

Sammanfattningsvis har kurserna bidragit till

- höjd kvalitet vid hanteringen av ekomål i domstolen
- ökad effektivitet vid handläggningen av ekomål
- kunskaper om bakomliggande strukturer
- kunskaper om skatterätten bakom skattebrotten
- kännedom om internationellt arbete med ekobrott
- att skapa inspirationskällor för andra inom domstolen

Deltagarna har skapat ett nätverk av ekodomare som regelbundet har kontakt via e-mail. Det finns också bland deltagarna ett starkt önskemål om fortsatta utbildningsinsatser för gruppen. Projektgruppen har såsom mål och förhoppning att man med hjälp av Domstolsverket ska kunna fortsätta arbeta med en kontinuerlig vidareutbildning av denna grupp av ekobrottsspecialister.

2. Syfte och mål med projektet

Det övergripande målet är att höja kvaliteten och öka effektiviteten i handläggningen av ekomål. Det inbegriper även att domarna, förutom en spetskompetens inom reglerna kring ekobrotten, ska ha en bred kunskapsbas rörande bakomliggande strukturer gällande såväl sakområden som skatterätt som hur stora ekobrott med internationell karaktär är uppbyggda. Medarbetare i domstolarna ska i minst motsvarande mån som åklagare och försvarsadvokater ha goda specialkunskaper och kontinuerligt fortbildas. Specialiseringsprojektet för ekobrott ska även inspirera till andra liknande projekt i övriga delar av landet.

Projektet ska bidra till att bygga upp ett domstolövergripande nätverk av domare i södra och västra Sverige med specialkunskaper i ekobrott och dessa personer kommer att fungera som kunskapsbank i regionen. En utbildningsmodell för domare och annan personal avseende specialisering i ekomål planeras och genomförs. Projektdeltagarna ska på de enskilda domstolarna inspirera fler domare att specialisera sig inom området.

Sammanfattningsvis gäller följande som syfte för projektet

- Höjd kvalitet i handläggning av ekomål
- Ökad effektivitet vid handläggning av ekomål
- Spetskompetens inom ekonomisk brottslighet
- Kunskap bakomliggande strukturer
  - skatterätt
  - upplägg stora ekobrott
  - internationella aspekter
- Deltagarna ska bli en inspirationskälla för andra att bli intresserade av ekobrott

De övergripande målen och syftet med projektet har löpande följts upp med hjälp av utvärderingar utskickade av Domstolsverket samt vid en avslutande uppföljning under sista delkursen. Se mer om utvärderingarna nedan.

3. Arbetet med projektet

I juni 2006 samlades domare som var intresserade av att delta i en ekobrottsspecialisering i Malmö för att diskutera upplägg på en framtida utbildning. Deltog på mötet gjorde också företrädare för Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten och försvararkollegiet. Vid mötet diskuterades de generella utgångspunkter en specialiseringen skulle ha och vilka ämnen som var angelägna att ha med i planeringen. För det fortsatta arbetet utsågs en projektgrupp som skulle ta fram utbildningar utifrån gruppens önskemål.

Projektgruppen, bestående av lagmännen Barbro Thorblad och Håkan Nyberg, rådmannen Kenneth Ström, hovrättsrådet Helén Andersson och beredningsjuristen Lotta Thörn, upprättade en projektplan, bilaga 1. Därefter togs en övergripande plan för alla utbildningsomgångar fram innehållande de huvudämnesområden som skulle ingå i specialiseringen samt en preliminär fördelning av dessa på de fem kurstillfällena. Delkurserna har sedan planerats efterhand och bokning av föreläsare har skett dels via projektgruppen, dels via Domstolsverket. Möten i projektgruppen har hållits löpande, ofta i samband med de olika delkurserna. Domstolsverket har bistått i planeringen och ansvarat för de administrativa och praktiska momenten.

Utbildningarna har haft följande teman

1. Bokföringsbrott
2. Processen i stora ekobrott
3. Mervärdesskatt m.m.
4. Arbetsgivaravgifter, punktskatter, insiderbrott m.m.
5. Internationellt arbete samt påföljder

Programmen för de olika delkurserna framgår av bilagorna 2-6. Föreläsare har valts med omsorg för att möta de höga kvalitetskrav som deltagarna i specialiseringsprojektet har haft, se vidare nedan.

Efter varje delkurs har Domstolsverket skickat ut en utvärdering till alla deltagare och sammanställt inkommet resultat. Vid sista delkursen har projektgruppen hållit en samlad utvärdering för alla delkurser.

4. Utbildningarna

Den grundläggande strukturen på utbildningarna togs fram av projektgruppen efter att alla deltagare haft ett inledande möte i Malmö under våren 2006. Projektgruppen har sedan arbetat efter de frågeställningar och önskemål som framkom vid det mötet men även efter synpunkter som framkom under delkursernas genomförande. Det har varit viktigt att knyta an till de praktiska problem som domare möter i sitt arbete med ekobrott. I detta ligger även att öka kunskapen om arbetet hos Ekobrottsmyndigheten innan dess arbete resulterar i ett mål hos domstolen och de skatterättsliga regelverk som oundvikligen blir en del även av brottsprocessen.

Föreläsarna har i stort varit högt kvalificerade personer med varierande bakgrund. Flera åklagare från Ekobrottsmyndigheten har anlitats men det har varit av stor vikt att balansera detta med representanter från försvararkollegiet och akademin. Projektgruppen har sökt föreläsarna i första hand utifrån de problemställningar som funnits inom respektive område för att få en så ändamålsenlig utbildning som möjligt.

4.1. Delkurs I

Delkurs I hade som fokus bokföringsbrott som är frekvent förekommande i mål på domstolarna. I dessa mål kommer man naturligtvis in på själva bokföringen hos företag och de flesta deltagare förutsätts ha gått någon form av utbildning i allmän bokföring tidigare. Dock ser man i ekomålen av naturliga skäl endast delar av bokföring och då delar som av olika anledningar är felaktig. För att lättare kunna ta till sig och värdera den felaktiga bokföringen är det av vikt att ha kunskap om hur en korrekt bokföring ser ut. Delkursen inleddes därför med föreläsning om hur en korrekt bokföring ser ut och revisorn Lars Kylhberg från Öhrlings Pricewaterhouse Coopers i Uppsala anlätades för detta ändamål.

Bokföringsbrottet är lagtekniskt uppbyggt på ett sätt som kan ge upphov till flera frågeställningar vid tillämpningen. Kammaråklagaren Marianne Forsström från Ekobrottsmyndigheten i Malmö fick därför i uppdrag att göra en djupgående analys av brottet och relevant praxis på området.

För ytterligare fördjupning av kunskaperna kring bokföringsbrottet anlätades professor Per Ole Träskman från Lunds universitet som talade om bokföringsbrottet bland annat ur ett europarättsligt perspektiv.

Kursen avslutades med en diskussion kring tidigare insända domar avseende bokföringsbrott från deltagarna under ledning av lagmannen Håkan Nyberg och rådmannen Kenneth Ström.

Kurslitteratur (förutom PowerPoint-presentationer samt utdelat material i mindre omfattning)

- Anna Lena Dahlqvist & Sigurd Elofsson, Bokföringsbrott och bokföringslagen (2005)
- praxislista samt domar (Marianne Forsström)

4.2. Delkurs II

Det fanns ett stort behov av att så snabbt som möjligt ta itu med frågor rörande processen och då särskilt med inriktning på hanteringen av större ekomål.

Inledningsvis genomfördes ett studiebesök på Ekobrottsmyndigheten i Stockholm där inriktningen var presentationer av verksamheten som bedrivs innan det arbetet resulterar i ekomål hos domstolarna. Ett viktigt syfte med detta besök var att med kunskap om hur Ekobrottsmyndigheten arbetar blir det lättare att hantera det material som inkommer i ekomålen.

Det finns flera frågor som är gemensamma för alla typer av brottmål och som även förtjänar särskild uppmärksamhet i just ekomål. En sådan fråga är sekretess och lagmannen Sigurd Heuman från Helsingborgs tingsrätt höll därför en föreläsning i detta ämne. En annan fråga som kräver särskild uppmärksamhet är gärningsbeskrivningen som analyserades av professors Lars Heuman från Stockholms universitet.

När det sedan gäller stora ekomål kräver de en särskild planering för att kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. F.d. chefsrådmannen Gerdt Wikstrand, som har särskild erfarenhet inom detta område, anlätades för att ge en inblick i hur en sådan planering bör bedrivas. För att samla ihop dessa olika ämnen inbjöds advokaten Hans Strandberg och vice chefsåklagarna Roland Andersson och Eva Nilsson att lyssna på föreläsningarna och sedan delta i en panel-diskussion kring dagens ämnen.

Deltagarna från hovrätten hade framför särskilt önskemål om processen i hovrätten varför hovrättsrådet Ove Hultin från Svea Hovrätt bjöds in för att berätta om sina erfarenheter. Slutligen berättade kammaråklagaren Stig Åström om Skatteverkets roll i ekobrottskedjan med betoning på hur Skatteverket står i förhållande till Skattebrottsenheten, Ekobrottsmyndigheten, förundersökningen och domstolsprocessen.

Kurslitteratur (förutom PowerPoint-presentationer samt utdelat material i mindre omfattning)
- Effektivare hantering av stora och komplicerade brottmål – en idéskrift (2006)

4.3. Delkurs III

Projektgruppen utgick från att grundläggande kunskaper inom olika skatteområden underlättar vid hantering av skattebrott. Stor vikt lades därför på genomgång av de skatterättsliga reglerna kring mervärdesskatt som ofta förekommer i ekomål om skattebrott. Karin Norberg från Utlandsenheten på Skatteverket i Malmö höll en omfattande genomgång av mervärdesskatteregler, såväl nationella som internationella.

Ett vanligt brottsupplägg kopplat till mervärdesskatt är en så kallad karusellhandel som belystes både av åklagaren Thomas Langrot från Ekobrottsmyndigheten i Stockholm samt av professorn Björn Westberg från Internationella Handelshögskolan i Jönköping.

En mer generell fråga för skattebrotten är dess koppling till skattetilläggen vilket togs upp och diskuterades särskilt av jur dr Börje Leidhammar från Wistrands Advokatbyrå i Stockholm.

Mats Berntsson från Skatteverket i Borås hade en särskild genomgång av vinstmarginalbeskattning och bilimport, ett ämne som vissa domstolar stött på i sina ekomål efter Sveriges EU-inträde och det ökade intresset för införsel av motorfordon.

Kurslitteratur (förutom PowerPoint-presentationer samt utdelat material i mindre omfattning)
-RSV Rapport 2000:8, Kontroll av karusellhandel inom momsområdet
-domar och praxislistor etc (Karin Norberg resp. Mats Berntsson)

4.4. Delkurs IV

Denna delkurs bestod av flera olika områden och var en uppsamlingsdel i förhållande till övriga delkurser innebärande att flera olika ämnesområden berördes.

Kammaråklagaren Stig Åström från Ekobrottsmyndigheten i Stockholm föreläste för andra gången på kursen, nu angående svart arbetskraft och arbetsgivaravgifter med inriktning på hur brottsuppläggen normalt ser ut. Ett förhållandevis nytt område handlar om förverkande och kammaråklagare Hans Ihrman samt Gunilla Stahre från Brottsutbytesenheten på Ekobrottsmyndigheten gav en övergripande bild av detta.

Förutom mervärdesskatt, som behandlats i en tidigare delkurs, förekommer ofta punktskatter i skattebrottssammanhang. Universitetslektor Stefan Olsson från Karlstad universitet höll därför en ingående genomgång av reglerna kring punktskatter samt presenterade vanliga upplägg för kringgående av desamma.

En stor andel av skattebrotten begås i aktiebolag varför aktiebolagsrätt och framförallt företräddaransvar blir aktuellt. Professor Rolf Dotevall från Handelshögskolan i Göteborg anlätades för att ge en inblick i denna reglering.

Insiderbrott och otillbörlig marknadspåverkan är för många ekodomare ett nytt och okänt område. Kammaråklagare Robert Engstedt från Ekobrottsmyndigheten och utredaren Peter Nylén från Finansinspektionen gick igenom reglerna och en del rättsfall på området.

Kurslitteratur (förutom PowerPoint-presentationer samt utdelat material i mindre omfattning)

- Anna-Lena Dahlqvist, Skattebrott och skattelagarna (2003)

- Stefan Olsson, Punktskatter – rättslig reglering i svenskt och europeiskt perspektiv (2001)

4.5. Delkurs V

En alltmer internationell värld innebär även ekobrottsupplägg som går över gränserna. Den sista delkursens huvudämne var därför internationella aspekter på ekobrott.

Delkursen genomfördes i Bryssel och gruppen deltog i ett studiebesök på OLAF, europeiska byrån för bedrägeribekämpning. Under en heldag presenterade representanter från olika avdelningar arbetet inom OLAF.

Ett ämne som är ytterst relevant och efterfrågat av deltagarna var påföljder och kammaråklagaren Gina Kezovska från Ekobrottsmyndigheten i Malmö höll därför en föreläsning på detta ämne.

Avslutningsvis genomfördes en uppföljning av kursen som helhet under ledning av beredningsjuristen Lotta Thörn.

5. Utvärdering kurserna

5.1. Delkurs I

23 personer deltog på delkursen. 17 personer besvarade Domstolsverkets enkät.

Kursdeltagarna uppfattade att kursens upplägg var bra. Det framfördes en hel del kritik mot föreläsaren på delen om bokföring även om ämnet som sådant var bra enligt deltagarna. Det har också framförts behov av ytterligare utbildning på det här området och då i synnerhet med inriktning på hur brottsliga upplägg ser ut i bokföringen och hur man genomskådar dessa upplägg. En sådan praktisk kunskap om hur bokföringen ser ut underlättar vid hantering av mål där utdrag av bokföring presenteras. Diskussioner mellan jurist och revisor angående bland annat huvudsaksrekvisitet hade lyft förståelsen. Ekoåklagarens genomgång av bokföringsbrott upplevdes som mycket positivt, så även det av henne utdelade materialet. Kursdeltagarna lyfte också fram det positiva att ha en akademiker med som föreläsare och denna del fick enbart positiva reaktioner. Även diskussionen kring egna domar uppskattades även om deltagarna upplevde att det var lite tidigt under kursen för en sådan diskussion.

5.2. Delkurs II – processen i stora ekomål

24 personer deltog på delkursen. 19 personer besvarade Domstolsverkets enkät. 78,9 procent tyckte att kursen var "utmärkt" och resterande att den var "bra".

Delkursen fick mycket god utvärdering. Någon sa "detta var den bästa kursen hitintills som jag varit på", en annan "en alldeles utmärkt kurs med välvalda ämnen" och en "mycket gediget och upplyftande - hög klass".

Studiebesöket på Ekobrottsmyndigheten upplevdes som positivt om än inte som en direkt utbildningsinsats. Det påpekades dock att det var en allmänorientering som man bör ha i det vardagliga målarbetet och att det till och med kan leda till effektivitetsvinster vid beredning av målen och vid planering av huvudförhandling.

Föreläsningarna om gärningsbeskrivningen och Skatteverkets roll i ekobrottskedjan upplevdes som särskilt värdefulla. När det gäller sistnämnda del pekade några deltagare på nyttan av att känna till gränssnitten mellan Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens roller och de olika intressen som styr deras respektive verksamheter samt hur dessa i slutändan kan påverka målen i domstolarna.

Avsnittet om hovrättsprocessen infördes på särskilt påpekande från kursdeltagarna som kommer från hovrätt men dessvärre var uppdraget inte tillräckligt formulerat för att mynna ut i en givande föreläsning.

Den praktiska genomgången av handläggning av stora ekomål har enligt deltagarna varit givande och ett avsnitt man har haft direkt nytta av ute på domstolarna. Här har också noterats nyttan av att ha namn på personer som arbetat med riktigt stora mål och som man kan kontakta vid behov.

5.3. Delkurs III - mervärdesskatt

23 personer deltog vid kurstillfället. 16 personer svarade på Domstolsverkets enkät.

Syftet och målet med denna delkurs var att ge deltagarna en fördjupad genomgång och kunskap av ekobrott med skatterättslig karaktär. I stort sett samtliga deltagare ansåg att syftet var uppfyllt men ett par personer påpekade att det var mycket materia och därmed nådde man inte upp till ”fördjupade” kunskaper.

När det gällde mervärdesskatten fick föreläsaren genomgående mycket goda vitsord. Flera ansåg att man skulle ha nytta av kunskaperna framöver i arbetet.

Avsnittet om karusellhandel och EG-domstolens praxis kring detta fick i huvudsak positiv kritik, om än inte så överväldigande som delen om mervärdesskatt. När det gällde Sverige och skattetilläggen framfördes synpunkter på att det var alltför teoretiskt och långt från domarens vardag. De flesta ansåg dock att avsnittet var bra och lärorikt. När det slutligen gällde vinstmarginalbeskattningsvar det några som aldrig stött på detta i sina ekomål. Genomgången var enligt de flesta mycket bra och någon påpekade att man fick kännedom om var problemen finns.

Den kritik som framfördes av deltagarna gällde kursmaterialet. Domstolsverket lade ut materialet på Internet och varje deltagare fick skriva ut det själv. Vid kurstillfället delades pärmar ut i vilka man kunde sätta materialet. Deltagarna tyckte att det tog alltför mycket tid att varje domare ska stå och trycka ut materialet för att sedan sätta in i pärmar. Materialet borde ha delats ut i färdiga pärmar istället.

5.4. Delkurs IV – arbetsgivaravgifter, punktskatter mm

20 personer deltog vid kurstillfället. 12 personer (60%) svarade på Domstolsverkets enkät. 41,7 procent tyckte att kursen var ”utmärkt” och resterande ”bra”.

Avsnittet om svart arbetskraft låg på en alltför generell nivå och det borde ha lagts mer tid på en mer djupgående analys. Föreläsaren fick dock överlag goda omdömen och de praktiska exempel som togs upp har varit till nytta.

När det gällde ”Förverkande – återförande av brottsvinster” uppfattade majoriteten av deltagarna att föreläsningen var bra och intressant. Någon påpekade att man saknade en grundläggande genomgång av reglerna och en annan påpekade att det är sällan som frågor om förverkande dyker upp på domstolen. Flera poängterade att det var en nyttig genomgång eftersom område är nytt.

Genomgången av punktskatter var enligt flera deltagare mycket lärorik och bra. En deltagare påpekade särskilt att det var bra att få den skatterättsliga bakgrunden.

Mycket bra var också omdömet om delen om aktiebolagsrätt och företrädaransvar. När det gäller insiderbrott fick även denna del övervägande positiva omdömen och det var för många ett obekant område och det påpekas att det var matnyttigt och angeläget ämne.

5.5. Delkurs V – Internationella aspekter och straffmätning

21 personer deltog i kursen. 17 personer (80 %) svarade på Domstolsverkets enkät. 94,1 procent gav delkursen omdömet ”utmärkt” och 5,9 procent ”bra”.

Studiebesöket på OLAF var överlag mycket uppskattat och deltagarna tyckte det var intressant och lärorikt om än det förekom en del upprepningar mellan föredragshållarna. En deltagare påpekade vikten av att en ekodomare är allmänbildad och känner till OLAF.

Genomgången av straffmätning var mycket uppskattad och hade ett stort praktiskt värde för deltagarna. Flera deltagare hade önskat att denna del kommit tidigare i utbildningen och man önskar också uppföljning.

När det gäller studieresan generellt har flera deltagare fört fram att den gett en ökad allmänbildning och förståelse för hur OLAF kommer in i systemet. En annan har påpekat att en ökad förståelse för vad som händer i utredningarna innan målet kommer till domstol underlättar den dömande verksamheten.

6. Projektgruppens slutsatser

6.1 Utbildningen i förhållande till uppsatta mål

Projektet med specialisering inom ekobrott har sammantaget varit mycket uppskattad av deltagarna. Härvid gäller inte bara själva utbildningen utan även möjligheten att få diskutera ekobrottsrelaterade frågor med andra domare som är insatta i problematiken, något som ibland kan saknas framförallt på de mindre tingsrätterna.

Någon direkt återkoppling till respektive domstol avseende resultat av utbildningen har inte genomförts men det har från deltagarna framkommit aspekter som är värda att särskilt lyfta fram. Den allmänutbildning som deltagarna fått har lett till bland annat större säkerhet i handläggning av ekomål, ”det flyter på bättre”. Enligt projektgruppen måste detta utan tvekan vara ett tydligt tecken på en ökad effektivitet och kanske också en ökad kvalitet på handläggningen. En domare har som exempel tagit upp en häktningsförhandling angående karusellhandel som med lätthet kunde hanteras efter att ha varit på föreläsningar om just det brottsupplägget. Deltagarna vittnar också om ett ökat självförtroende vilket underlättar diskussioner i vilka man till exempel kan inspirera andra att börja arbeta med ekomål.

När det gäller den faktiska kunskap deltagarna fått under utbildningens gång ska särskilt noteras att många deltagare poängterat att såväl allmänskunskap om Ekobrottsmyndighetens utredningar, skatterätt etc som specialkunskap om de straffrättsliga delarna hjälper domaren att hantera invändningar i rättssalen. Med en bred kunskapsbakgrund är det också lättare att veta vilka frågor som ska ställas så att målen blir utredda på ett ändamålsenligt sätt.

Sammanfattningsvis kan projektgruppen glädjande nog konstatera att deltagarna i flera fall har haft direkt nytta av den kunskap de fått i utbildningen i sitt arbete. För domstolarnas del synes det också finnas tecken på ökad effektivitet och ökad kvalitet. De mål som projektgruppen satte upp för utbildningarna har därmed med god marginal uppfyllts.

6.2 Framtida behov

Ekobrottsområdet är under ständig utveckling och brottsuppläggen förändras ständigt vilket innebär att man aldrig blir färdigutbildad eller fullärd. Såväl åklagare som försvarare är specialiserade på den här typen av mål och genomgår en ständig kompetensutveckling. Det är inte bara olyckligt utan även i allra högsta grad olämpligt om domaren i ett mål inte ligger på samma kunskapsnivå som övriga aktörer. Kursdeltagare har poängterat att man inte känner att man har fått en spetskompetens genom utbildningen utan väljer att beskriva det som att man ”blivit bättre” på området. För att uppnå en spetskompetens, vilket måste ses som ett mål för domstolarna, krävs fortsatt och kontinuerlig utbildning för deltagarna.

Gruppen har startat en e-maillista som ska fungera som ett diskussionsforum. Varannan månad skickar kontaktpersonen ut ett e-mail med påminnelse om att skicka frågor, intressanta avgörande, utbildningsinformation m.m. till de andra deltagarna. Deltagarna har också uppmuntrats att träffas inom domstolen (de domstolar som har flera specialister) eller mellan domstolar som ligger geografiskt nära varandra. Som exempel kan nämnas att Malmö tingsrätt har ekobrottsluncher varannan månad där både deltagare från den här utbildningen och de som ska påbörja dess motsvarighet i Stockholmsområdet deltar.

Det finns dock ett stort behov att även fortsätta med utbildning för gruppen som helhet. Projektgruppen avser att ansöka hos Domstolsverket om medel för att fortsätta med utbildningen och då framförallt med fokus på en-två träffar per år. Dessa träffar kan även ske genom deltagande i redan organiserade utbildningar som gruppen bereds plats på eller genom att gruppen träffas själv och har praxisdiskussioner.

Följande områden för fortsatt utbildning har särskilt efterfrågats av deltagarna.

- bokföring och dess koppling till ekobrott
- svart arbetskraft och arbetsgivaravgifter
- förverkandereglerna
- aktiebolagsrätt och företrädaransvar
- värdepappershandel och finansiella instrument
- penningtvätt
- gränsöverskridande hjälp i brottmål
- Skatteverkets arbete och roll i förundersökningen
- ny praxis inom ekobrottsområdet
- studiebesök på EUROJUST och på Börsen
- straffmätning
- mervärdesskatt
- skattebrottets subjektiva sida
- brottskonkurrens

Projektgruppen kommer under hösten 2008 att inleda planering av en återträff med stöd från Domstolsverket. Förhoppningen är att detta lyckade projekt kan fortsätta och även fungera som en hjälp för andra delar av landet som vill starta liknande projekt samt framförallt för yngre kollegor som kan komma att bli framtidens specialister inom ekomål. Framförallt är det viktigt att skapa den spetskompetens som krävs för en effektiv och kvalitativt hög hantering av ekomålen i svenska domstolar.

PROJEKTBESKRIVNING: EKOBROTTSSPECIALISERING

Bakgrund

I DV Rapport 2003:3 Specialisering, en förstudie i samarbete med Sveriges Domareförbund konstateras att såväl omvärlden som domarna själva anser att det är önskvärt med en ökad grad av specialisering för domare. I förstudien har domare och ombud för rättssökande samt olika myndigheter understrukit att det finns vissa ämnesområden som är angelägna för specialisering och som kräver annan kompetens än den strikt juridiska. Som exempel härvid nämns bland annat ekobrott.

Lagmannen Barbro Thorblad, Malmö tingsrätt, har tagit initiativ till att ett projekt inleds för att möjliggöra specialisering i ekobrott i intresserade domstolar i södra och västra Sverige. Om detta projekt blir framgångsrikt kommer kursupplägget att kunna användas även i övriga delar av Sverige.

DV kommer att stödja projektet genom att delta i planeringen av utbildningen samt stå för kostnaderna för utbildningen.

Övergripande mål för projektet

Det övergripande målet är att höja kvaliteten och öka effektiviteten i handläggningen av ekobrottmål. Det inbegriper även att domarna, förutom en spetskompetens inom reglerna kring ekobrotten ska ha en bred kunskapsbas rörande bakomliggande strukturer gällande såväl sakområden som skatterätt som hur stora ekobrott med internationell karaktär är uppbyggda. Dagens och morgondagens medarbetare i domstolarna ska i motsvarande mån som andra aktörer i rättsväsendet ha specialkunskaper och kontinuerligt utbildas. Specialiseringsprojektet för ekobrott ska inspirera till andra liknande projekt i övriga delar av landet.

Projekt mål

Målet är att det senast 2008 ska finnas ett domstolövergripande nätverk av domare i södra och västra Sverige med specialkunskaper i ekobrott och som fungerar som kunskapsbank i regionen. Vidare ska en utbildningsmodell för domare och annan personal avseende specialisering i ekobrottmål ha planerats och genomförts. Projektdeltagarna på de enskilda domstolarna inspirerar fler domare att specialisera sig inom området och till speciallotningar på domstolarna.

Metod

Projektgruppen ska identifiera områden inom ekobrott där kompetenshöjning är önskvärd. Utbildningsgruppen ska genomgå kompetenshöjande utbildning i ekonomisk brottslighet. Studiebesök kan förekomma under delkurserna i mån av behov. Utbildningen ska läggas upp som en längre regelbundet återkommande utbildning under ca två år. Varje delkurs ska ha en särskild inriktning inom ekobrott och föreläsare i form av såväl åklagare, advokater, domare som professorer ska bjudas in. När så är lämpligt ska även representanter från förvaltningsdomstol delta.

Samråd

Samråd ska ske med DV: s utbildningsenhet.

Bemanning

Projektgrupp

Lagmannen Barbro Thorblad, tillika projektledare, Malmö tingsrätt
Rådmannen Håkan Nyberg, Varbergs tingsrätt
Rådmannen Kenneth Ström, Göteborgs tingsrätt
Hovrättsrådet Helén Andersson, Hovrätten över Skåne och Blekinge
Beredningsjuristen Lotta Thörn, Malmö tingsrätt
Kompetensutvecklaren Fredrik Richter, Domstolsverket

Utbildningsgrupp

Nils Bramstång, Blekings tingsrätt
Hans Henriksson, Göteborgs tingsrätt
Kerstin Lundegard, Göteborgs tingsrätt
Kenneth Ström, Göteborgs tingsrätt
Monika Ålund, Göteborgs tingsrätt
Bengt Johansson, Halmstad tingsrätt
Gert Råberg, Halmstad tingsrätt
Anna Tansjö, Helsingborgs tingsrätt
Marianne Karlsson, Helsingborgs tingsrätt
Eva Ahlquist, Hovrätten för västra Sverige
Gunnel Alenbratt, Hovrätten för västra Sverige
Ola Olsson, Hovrätten för västra Sverige
Nanna Töcksberg, Hovrätten för västra Sverige
Torbjörn Nordenson, Hovrätten över Skåne och Blekinge
Helén Andersson, Hovrätten över Skåne och Blekinge
Dag Cohen, Lunds tingsrätt
Mikael Petersson, Lunds tingsrätt
Ylva Norling Jönsson, Malmö tingsrätt
Krister Maxedius, Malmö tingsrätt
Lena Serrander, Malmö tingsrätt
Barbro Thorblad, Malmö tingsrätt
Lotta Thörn, Malmö tingsrätt
Hans Andréén, Varbergs tingsrätt
Peter Broberg, Varbergs tingsrätt
Håkan Nyberg, Varbergs tingsrätt

Kostnader

Deltagande i kompetensutveckling som arrangeras av Domstolsverket bekostas på sedvanligt sätt av Domstolsverket och resekostnaderna av respektive tingsrätt.

Bilaga 2

Program

Ekobrottsspecialisering – Delkurs I, 2006-11-29 – 2006-12-01 i Malmö (A 345:1)

Onsdag 29/11

12.00	LUNCH
13.00 - 14.30	Allmän bokföring Revisor Lars Kylberg, Öhrlings PricewaterhouseCoopers Uppsala
14.30 - 15.00	KAFFE
15.00 - 17.00	Korrekt bokföring Revisor Lars Kylberg, Öhrlings PricewaterhouseCoopers Uppsala
19.00	MIDDAG på Elite Hotell Residens

Torsdag 30/11

09.00 - 10.00	Bokföringsbrotten utifrån domarnas behov Statsåklagare Anna-Lena Dahlqvist, Ekobrottsmyndigheten
10.00 - 10.30	KAFFE
10.30 - 12.00	Forts. Bokföringsbrotten utifrån domarnas behov
12.00 - 13.00	LUNCH
13.00 - 14.30	Forts. Bokföringsbrotten utifrån domarnas behov
14.30 - 15.00	KAFFE
15.00 - 15.45	Bokföringsbrott ur två aspekter Professor Per Ole Träskman, Lunds universitet
15.45 - 16.30	Tid för diskussion
19.00	Mottagning på Malmö tingsrätt
ca. 20.00	Buffé serveras

Fredag 1/12

09.30 - 12.00	Diskussion utifrån inskickade exempel på bokföringsbrott Diskussionerna leds av Håkan Nyberg, Varbergs tingsrätt samt Kenneth Ström, Göteborgs tingsrätt
12.00	Lunch

Bilaga 3

Program

Ekobrottspecialisering – Delkurs II, 2007-02-05--07 i Stockholm

Måndag 5/2

12.00 Lunch på Stadshuskällaren, Stadshuset, www.stadshuskallaren.se

13.00 – 16.00 **Besök hos Ekobrottsmyndigheten, Stockholm**
Hantverkargatan 15
08 – 762 00 00

16.00 **Transport till Scandic Continental**
Vasagatan/Klara Vattugränd 4
08 – 517 342 00

19.00 Middag

Tisdag 6/2

09.00 – 10.00 **Sekretess i Ekobrottsmål**
Lagmannen Sigurd Heuman, Helsingborgs tingsrätt

10.00 – 10.30 Kaffe

10.30 – 12.00 **Gärningsbeskrivning med efterföljande diskussion**
Professor i processrätt, Lars Heuman, Stockholms Universitet

12.00 – 13.00 LUNCH

13.00 – 14.30 **Planering och genomförande av stora ekobrottsmål**
f.d. Chefsrådman Gerdt Wikstrand, Göteborgs tingsrätt

14.30 – 15.00 KAFFE

15.00 – 17.00 **Allmän diskussion kring dagens tema**
Advokat Hans Strandberg och åklagare från Ekobrottsmyndigheten

19.00 Middag

Onsdag 7/2

09.00 – 11.00 **Processen i Hovrätten**
Hovrättsrådet Ove Hultin, Svea Hovrätt

11.00 – 12.30 **Skatteverkets roll i ekobrottskedjan**
Kammaråklagare Stig Åström, Ekobrottsmyndigheten

Bilaga 4

Ekobrottspecialisering, del III den 18 – 20 april 2007 i Göteborg (AB 345:1)

Onsdag 18/4

12.00

LUNCH

13.00 - 14.30

Kort genomgång av nationell moms

Karin Norberg, Skatteverket, Utlandsenheten, Malmö

14.30 - 15.00

KAFFE

15.00 – 17.00

Genomgång fortsätter samt typiska exempel på fel i momsredovisningen

Karin Norberg

19.00

MIDDAG

Torsdag 19/4

09.00 – 10.00

Teoretisk genomgång av EG-rättsliga momsregler

Karin Norberg

10.00 – 10.30

KAFFE

10.30 – 12.00

Karusellhandel – Hur ser brottsupplägget ut och var uppstår brottet?

Exempel från verkligheten, varför drabbar detta främst Storbritannien?

Åklagare Thomas Langrot, Ekobrottsmyndigheten, Stockholm

12.00 – 13.00

LUNCH

13.00 – 14.30

EG-domstolens rättspraxis beträffande karusellhandel

Professor i finansrätt Björn Westberg, Internationella Handelshögskolan, Jönköping

14.30 – 15.00

KAFFE

15.00 – 17.00

Sverige och skattetilleggen – vad säger Europakonventionen i frågan?

Biträdande jurist Börje Leidhammar, Wistrand Advokatbyrå, Stockholm

Fredag 20/4

09.00 – 12.00

Vinstmarginalbeskattning & bilimport

Problem inom EU – projektgrupp tillsatt, mål finns från bl.a. KR i Jönköping

Mats Berntsson, Skatteverket Borås

12.00 – 13.00

LUNCH

Bilaga 5

Ekobrottspecialisering, del IV den 15 – 17 oktober 2007 i Varberg (AC 345:1)

Måndag 15/10

12.00

LUNCH

13.00 - 15.00

Svart arbetskraft och arbetsgivaravgifter

Kammaråklagare Stig Åström, Ekobrottsmyndigheten

15.00 - 15.30

KAFFE

15.30 – 17.30

Förverkande

*Kammaråklagare Hans Irman, Chef för
brottsutbytesenheten, Ekobrottsmyndigheten*

19.00

MIDDAG på Varbergs Stadshotell

Tisdag 16/10

09.00 – 12.00

Brott relaterade till punktskatter

Universitetslektor Stefan Olsson, Karlstad universitet

10.00 – 10.30

KAFFE

12.00 – 13.00

LUNCH

13.00 – 17.00

Aktiebolagsrätt och företrädaransvar

*Professor Rolf Dotevall, Handelshögskolan i Göteborg
Advokat Thomas Wilton*

14.30 – 15.00

KAFFE

17.15

ASIA SPA

19.00

Mottagning och buffé på Varbergs tingsrätt

Onsdag 17/10

09.00 – 12.00

Insiderbrott och otillbörlig marknadspåverkan

*Kammaråklagare Robert Engstedt, Ekobrottsmyndigheten
Utredare Peter Nylén, Finansinspektionen*

12.00 – 13.00

AVSLUTNING OCH LUNCH

Bilaga 6

Preliminary programme for study visit for Swedish judges

January 30 - February 1, 2008 (AE 345:1)

Course leader:

Drafting Lawyer, Ms Lotta Thörn, the City Court of Malmö (Malmö tingsrätt), phone +46 40-35 33 89.

Office mobile, course leaders: +46 708-35 96 78

Programme Advisors from the Swedish National Courts Administration:

Mr. Fredrik Richter, +46 36-15 55 47, fredrik.richter@dom.se

Ms. Anna-Carin Forslind, +46 36-15 55 02, anna-carin.forslind@dom.se

Travel reservations made by: Mr. Conny Axelsson, HRG Nordic, Jönköping, phone +46 36-34 94 95, e-mail: conny.axelsson@nordic.hrgworldwide.com

Emergency numbers to Destination Europe: +352 358 01 11, +352 -021-14 14 76 Ulrike Maser

N.B. Please bring your passport for identification for all the study visits.

Wednesday January 30th

07.35 Departure from Gothenburg

09.15 Departure from Copenhagen

10.45 Arrival to Brussels, all group, flight SK 593

The bus company Diericks, (phone nr 0032-2-522 7310) will meet the group with a sign "Domstolsverket" after the passport and customs control.

Bus transfer to Nh Grand Place Arenberg Hotel, Rue D'Assaut 15, Brussels.

11.45 Check in at NH Hotel Grand Place Arenberg, Stormstraat 15, Rue d' Assaut (contact : reception, phone nr 0032-2-501 1616)

12.00 Lunch at the hotel (buffet lunch)

13.00 **Lecture: Sanctions in cases related to Economic Crimes**,
Gina Kezovska, Swedish National Economic Crimes Bureau
Salle d' Assaut II, at the hotel

15.00 Coffee break (Style Theater)

18.00 Free time for the participants.

Thursday January 31st

ca 08.45 Walk/taxi to the European Commission Anti – Fraud Office (OLAF), rue Joseph II, 30 1000 Bruxelles.

Don't forget to bring your passport for identification and registration!

09.30 – 16.45 **Study visit in the OLAF**

12.00 **Lunch near the OLAF's residence**

19.30 Dinner at the Belga Queen restaurant, Rue Fossé aux Loups 32, Brussels
Contact Alexandra Itschert (phone nr 0032-2-217 2187)

Friday February 1st

NB. Check out from the hotel. Your luggage will be locked-in in the hotel baggage room during the day. Articles that are especially liable to be stolen should be brought as hand luggage and carried.

08.00 Follow-up and evaluation with the course leader
Conference room at the hotel

10.00 Coffee break

12.00 **Buffet lunch in hotel**

15.15 Bus transfer to Brussels airport (Company Diericks)

17.30 Departure from Brussels, flight SK 1594

19.00 Arrival to Copenhagen

19.55 Departure Copenhagen

20.40 Arrival to Gothenburg